Redactiunea, Administratiunea și Tipografia:
BRAȘOVU, piața mare, Tărgulŭ Inului Nr. 30.
Scrisorĭ nefrancate nu se primescŭ. Manuscripte nu se retrimitŭ.
Birourile de anunciurĭ:
Brașovŭ, piața mare, Tărgulŭ Inului Nr. 30.
Inserate mai primescŭ în Viena *R. Mosse, Haasenstein & Vogler (Otto Maas), H. Schalek, Alois Herndel, M. Dukes, A. Oppelik, J. Dennebery*; în Budapesta: *A. V. Goldberger, Eckstein Bernat*: în Frankfurt: *G. L. Daube*; în Hamburg: *A. Steiner*.
Prețulŭ insertiunilorŭ: o seriă garmond pe o colónă 6 cr. și 30 cr. timbru pentru o publicare. Publicărĭ mai dese după tarifă și învoială.
Reclame pe pagina a III-a o seriă 10 cr. v. a. séu 30 banĭ.

GAZETA TRANSILVANIEI.

ANULU LVI.

„Gazeta“ ese în fiă-carequi
Abonamente pentru Austro-Ungaria.
Pe un anŭ 12 fl., pe șése lunĭ 6 fl., pe trei lunĭ 3 fl.
N-rii de Dumineca 2 fl. pe anŭ.
Pentru România și străinătate:
Pe unŭ anŭ 40 francĭ, pe șése lunĭ 20 fr., pe trei lunĭ 10 fr.
N-rii de Dumineca 8 francĭ.
Se prenumeră la tóte oficiele poștale din întru și din afară și la dd. colectorĭ.
Abonamentulŭ pentru Brașovŭ:
a administrațiune, piața mare, Tĕrgulŭ Inului Nr. 30 etagiulŭ I.: pe unŭ anŭ 10 fl., pe șése lunĭ 5 fl., pe trei lunĭ 2 fl. 50 cr. Cu dusulŭ în casă: Pe unŭ anŭ 12 fl., pe 6 lunĭ 6 fl., pe trei lunĭ 3 fl. Unŭ esemplarŭ 5 cr. v. a. séu 15 banĭ. Atâtŭ abonamentele câtŭ și insertiunile suntŭ a se plăti înainte.

Nr. 84. Brașovŭ, Sâmbătă, 17 (29) Aprilie 1893.

Proiectele de lege ale guvernului.

Brașovŭ, 16 Aprilie v.

Intr'una și aceeași ședință a dietei unguresci, s'au presentatŭ trei dintre faimósele proiecte de legĭ ale guvernului unguresců, a cărorŭ pregătire a produsŭ atâta neliniște și nemulțumire în tóte părțile țĕrii.

Putemŭ qice, după ce cunóscemŭ acum cuprinsulŭ acestorŭ proiecte, că ele suntŭ mai rele și mai periculóse, decâtŭ s'a presupusŭ din partea tuturorŭ acelora, carĭ cu dreptŭ cuvêntŭ se temŭ de urmările lorŭ.

Vorbindŭ despre proiectulŭ de lege privitorŭ la introducerea matriculelorŭ civile, una din foile guvernului esclamă: „Ĕtă o operă mare de liberare a statului unguresců de sub tutela seculară bisericéscă.“

Așa déră acestŭ nou pasŭ legislativŭ, este privitŭ de către cei din tabĕra guvernamentală, ca începutulŭ unei revoluțiunĭ, ce are de scopŭ de-a așeqa secularele raporturĭ dintre confesiunĭ și statŭ pe base nouĕ, cu totala absorbire a autonomiei celorŭ dintêiu în favorulŭ omnipotenței celui din urmă.

Viitorii conducĕtorĭ ai matriculelorŭ civile vorŭ fi organe ale statului și astfelŭ vorŭ forma o nouă falangă pusă în serviciulŭ ideii și a nisuințelorŭ esclusive ale elementului, care representă aqĭ acestŭ statŭ. Aceștĭ conducĕtorĭ nu vorŭ fi numițĭ directŭ de către guvernŭ, ci de către fișpanĭ, și ca sĕ apară lucrulŭ într'o lumină mai „liberală“, se dispune, ca lista celorŭ ce vorŭ fi numițĭ pentru conducerea matriculelorŭ, sĕ fiă aprobată și de comisiunile administrative ale municipiilorŭ. Par'că nu amŭ sci noi, că cele mai marĭ volnicii și celŭ mai mare despotismŭ se comitŭ tocmai de către fișpanĭ și de către consiliile lorŭ administrative, carĭ stau pretutindenĭ sub directa lorŭ înrîurință!

Mai e vorba în amintitulŭ proiectŭ de lege, ca cu purtarea matriculelorŭ sĕ fiă însărcinațĭ funcționarii administrativĭ, și numai în casurĭ escepționale sĕ fiă numițĭ conducĕtorĭ de matricule deosebițĭ. Intre aceștia însĕ, în nicĭ unŭ casŭ, sĕ nu fiă admiși preoții de orĭ ce confesiune. Disposiția acésta din urmă caracteriséză în destulŭ tendința de-a delătura chiar și umbra unei influințe a preoțimei asupra matriculelorŭ.

Deocamdată se calculéză cheltuelile, ce le va reclama introducerea matriculelor civile, cu aprópe unŭ milionŭ florinĭ anualŭ, deja cu câteva sute de mii de florinĭ mai multŭ cu cât se qicea la începutŭ. Și rĕmâne unŭ lucru fórte îndoiosŭ, décă pe lângă tóte aceste cheltuelĭ, vorŭ fi óre conduse matriculele cu aceeași acuratețĕ și consciențiositate, cum au fostŭ conduse până acum?

Mai surprinqĕtorŭ este, că guvernulŭ vine cu legea pentru matricule, fără a face măcarŭ amintire de introducerea căsĕtoriei civile, cu tóte că introducerea matriculelorŭ are înțelesŭ numai în legătură cu căsĕtoria civilă, căcĭ și în Germania, Francia și alte state ele au fostŭ introduse numai după introducerea căsĕtoriei civile.

Oposițiunea maghiară va și lua de scurtŭ pe guvernŭ, că de ce nu vine și cu proiectulŭ asupra căsĕtoriei civile, când programulŭ cabinetului Weckerle s'a reqimatŭ mai alesŭ pe acestŭ din urmă postulatŭ.

Dér acésta este o întrebare, ce privesce numai pe partidele unguresci, ér pe noi ne interesézä mai multŭ numai cestiunea, că ce sórte va avé proiectulŭ privitorŭ la matricule, precum și celŭ ce privesce recepțiunea religiunei mosaice. Nu încape îndoială, că în cameră se va găsi o majoritate, care sĕ priméscă memoratele proiecte de lege. Dér ce se va întêmpla în camera magnațilorŭ? — Acésta este marea întrebare. Scimŭ, că magnații suntŭ fórte nemulțămițĭ cu programulŭ bisericescŭ alŭ guvernului. Prin urmare se crede, că numai așa vorŭ puté trece cumva legile amintite prin camera magnațilorŭ, décă guvernulŭ va încheia unŭ compromisŭ, renunțândŭ la întroducerea căsĕtoriei civile. Și într'unŭ casŭ și într'altulŭ însĕ, situațiunea guvernului rĕmâne critică și ea nu se va puté ameliora nicĭ prin alŭ treilea proiectŭ de lege, ce s'a presentatŭ spre desbatere în ședința de alaltăerĭ a dietei. Ințelegemŭ proiectulŭ de lege privitorŭ la regularea salarielorŭ învĕțătoresci.

Acesta este proiectulŭ de lege, care conține celŭ mai mare pericolŭ pentru noi, nu pentrucă tractéză despre îmbunătățirea salarielorŭ învĕțătoresci, ci fiind-că, sub cuvêntŭ, că vré sĕ se îngrijéscă de sórtea învĕțătorilorŭ, elŭ tinde, în ce privesce șcólele confesionale, la totala nimicire a dreptului de liberă dispunere, ce l'au avutŭ până acum confesiunile asupra șcólelorŭ și învĕțătorilorŭ lorŭ.

Cea mai mare dovadă despre scopulŭ tendențiosŭ, ce se urmăresce față cu șcólele nóstre prin acestŭ proiectŭ de lege, este însășĭ mărturisirea ministrului Csaky, că bucurosŭ ar ridica minimulŭ dela 3 la 400 fl., dér acésta nu o póte, pentrucă atuncĭ statulŭ ar trebui sĕ ia asuprășĭ tóte șcólele și sĕ le prefacă în șcóle de statŭ, pentru ceea ce nu-i ajungŭ încă aqĭ mijlócele. De aceea Csaky stărue pe lângă minimulŭ de 300 fl. în speranță, că încetŭ încetŭ statulŭ va ajunge la acelașĭ resultatŭ cu cheltuiala confesiunilorŭ, făcêndu-le sĕ crédă, că li-se reservéză încă órecarĭ dreptŭrĭ autonome.

Planulŭ e bine țĕsutŭ și alcătuitŭ, în legătură cu tactica și procederea de pănă acuma, care a avutŭ ca devisă: succesiva maghiarisare și nimicirea tuturorŭ drepturilorŭ autonome ale confesiunilorŭ și naționalitățilorŭ.

CRONICA POLITICA.

— 16. (28) Aprilie.

Diarulŭ „Politik“ vorbindŭ despre **conferența partidelorŭ cehe**, ce s'a ținutŭ qilele trecute în Praga qice, că resultatulŭ acestei conferențe nicĭ pe departe nu a împlinitŭ nicĭ cele mai modeste dorințe. Acum se póte afirma, că prospectele unei înțelegerĭ de present suntŭ mai slabe, ca orĭ când. In conferență s'a discutatŭ mai cu sémă asupra recriminațiunilorŭ reciproce. „Am fi doritŭ, continuă „Politik“, ca sĕ se fi făcutŭ o înțelegere celŭ puținŭ în privința unui punctŭ propusŭ de Cehii tinerĭ, și adecă presentarea unei adrese. Acéstă adresă va desfășura érășĭ cestiunea de dreptŭ publicŭ, de óre-ce dreptulŭ publicŭ *de facto* forméză punctulŭ centralŭ a întregei politice a poporului boemŭ“. Numita foiă apoi imputā marilorŭ proprietarĭ boemĭ, că de ce aceștia n'au votatŭ pentru propunerea Cehilorŭ tinerĭ în privința adresei. După aceea „Politik“ qice, că marii proprietarĭ boemĭ, carĭ susținŭ că nu forméză partidă guvernamentală, ci o partidă independentă de guvernŭ, totușĭ sprijinescŭ toțĭ pașii guvernului, chiar și pe aceia, carĭ nu suntŭ pré binevoitorĭ pentru poporul boem. Acéstă împrejurare silesce pe deputații boemĭ, nu numai Cehĭ tinerĭ, sĕ între cu totulŭ în oposițiune. La acésta contribue multŭ și decisiunea feudalilorŭ boemĭ, ca în cestiunea odiósă a delimitării cercurilorŭ judecătorescĭ după limbă sĕ se identifice cu guvernulŭ.

*

Mare sensațiune a pricinuitŭ în cercurile din Berlinŭ unŭ articulŭ apărutŭ în „Deutsche Jahrbücher“ și scrisŭ de

FOELETONULU „GAZ TRANS.“

Impresii de călĕtoriă.

(Fine.)

Dela Hatna, după ce am trecutŭ în șirŭ pe lângă stațiunile Teodorescĭ, Ilișescĭ, Stîgóia, Vama, Gura Homorei și alte câteva mai neînsĕmnate, ajunserămŭ de către séră la Câmpu lungŭ. In generalŭ, calea ce o face omulŭ dela Suceva până la Câmpu lungŭ ofere ochilorŭ o sumă de priveliștĭ variate și încântătóre. In drépta și în stânga drumului se întinde câte unŭ șirŭ lungŭ de coline acoperite cu pădurĭ ce se întrerupŭ la intervale mai îndelungate pentru a face locŭ altorŭ coline mai marĭ séu mai micĭ, carĭ prin goliciunea lorŭ facŭ, ca acéstă țéră se pară visitatorilorŭ asemenea unei marĭ și frumóse grădinĭ. Cu câtŭ ne apropiemŭ de Câmpu lungŭ, pădurile suntŭ totŭ mai dese și mai marĭ, terenulŭ se ridică totŭ mai multŭ.

Dér scusați-mĕ, décă pierdutŭ în aceste descripții și fărmecatŭ de frumseța peisagelorŭ străbătute, am uitatŭ pentru unŭ momentŭ a vĕ mai aminti ceva despre tovarășii mei de călĕtoriă. Este lucru naturalŭ, că unŭ naratorŭ în descripțiunile sale nicĭ-odată nu póte zugrăvi o scenă, o privelisce, orĭ unŭ tablou alŭ naturei, după cum o face acésta pictorulŭ alŭ cărui tablou privindu lŭ numai, deja ideia nóstră despre dênsulŭ ne este totalŭ formată.

Eram póte pe la stațiunea Gura Homorei când vĕdŭ de-odată, că dama, ce credeamŭ a fi o germană, se uită pe feréstră și strigă în cea mai curată românéscă: Salutare d-le pretorŭ! — Curiosisatea mea devenea totŭ mai mare. In sfirșitŭ auqêndu-o, că vorbesce atâtŭ de bine românesce, îmĭ permitŭ a-o întreba, cum de și-a însușitŭ așa de bine acéstă limbă?

— Imĭ pare rĕu, că d-ta mĕ iei dreptŭ o strĕină, îmĭ rĕspunse ea. Eu sunt Româncă adevĕrată de lângă Suceva, după familia mea mĕ numescŭ Țurcanŭ; tatălŭ meu a fostŭ advocatŭ în Aradŭ, ér după mórtea dênsului noi copiiĭ amŭ venitŭ de ni-amŭ stabilitŭ la o mătușă a nóstră, ce locuesce într'o comună apropiată de Suceva. Educațiunea mi-am făcut'o parte la casa părintéscă în Aradŭ, parte în șcóla superióră de fetițe din Sibiiu, unde am terminatŭ cursulŭ acestei șcóle. Sunt măritată acu de o lună după judecătorulŭ districtualŭ Nedelcu din Suceva.

— Și unde călĕtorițĭ, décă îmĭ este permisŭ a vĕ întreba?

— La Câmpu lungŭ, la o mătușă a mea, pentrucă sĕ iau puțin aerŭ de munte.

— Dér domnulŭ pe care l'ațĭ agrăitŭ din feréstra cupeului, mai înainte, cum se numesce?

— Este d-lŭ Stefanelli, căpitanŭ districtualŭ alŭ Câmpu lungului, unulŭ dintre luptătorii noștri naționalĭ cei mai bravĭ, unŭ Românŭ adevĕratŭ, fórte inteligentŭ și instruitŭ.

— Vĕ mulțumescŭ pentru binevoitórele deslușirĭ și vĕ mărturisescŭ, că nu mĕ așteptamŭ sĕ am ocasiă de-a călĕtori cu o damă atâtŭ de cu spiritŭ, cum sunteți d-vóstrĕ.

In sfîrșitŭ ajunserămŭ la Câmpu lungŭ. Cine n'a petrecutŭ vre-odată, unŭ timpŭ fiă orĭ și câtŭ de scurtŭ, în vre-unŭ punctŭ alŭ Carpaților Transilvaniei séu Bucovinei, acela de sigurŭ s'a lipsitŭ de multe plăcerĭ și impresii frumóse. Conformŭ itinerariului meu dinainte stabilitŭ, popasulŭ meu în Câmpu lungŭ nu puté sĕ fiă de lungă durată; puté sĕ se întindă celŭ multŭ până la 3 césurĭ, timpŭ indispensabilŭ pentru recreația călĕtorilorŭ ce dorescŭ a continua drumulŭ spre Dorna-Vatra. Diligența nu pleca mai înainte de 9 césurĭ séra, prin urmare aveamŭ timpŭ, relativŭ suficientŭ pentru a da o raită prin orașŭ și a privi ce este mai remarcabilŭ.

Câmpu lungŭ este unŭ orășelŭ locuitŭ în marea lui majoritate de Românĭ, populația lui atinge cifra de 5—6000 locuitorĭ. Edificii, afară de Hotelŭ Comunalŭ, unde trăsesemŭ pentru a mĕ recrea, nu prea are de remarcatŭ. In schimbŭ însĕ este destulŭ de extinsŭ și de-o aparență fórte curată. Casele, icĭ colo, suntŭ destulŭ de resfirate după obiceiulŭ locuitorilorŭ de munte.